

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
імені ІВАНА ЧЕРНЯХОВСЬКОГО

**УКРАЇНСЬКЕ ВІЙСЬКО:
СУЧАСНІСТЬ ТА ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА**

**Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
29 листопада 2019 р.**

Київ – 2019

УДК 355 (477) (091)
ББК 68.4 (4УКР)
У 42

Укладачі:

Шевчук В. П., доктор історичних наук, професор,
Грицюк В.М., кандидат історичних наук, доцент
Пашкова О.О.

У 42 Українське військо: сучасність та історична ретроспектива : Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції 29 листопада 2019 р. – К. : НУОУ, 2019. – 178 с.

У збірнику вміщено матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої Дню Збройних Сил України.

У статтях висвітлюється військове будівництво на теренах України від давніх часів до сьогодення. Аналізується низка аспектів протистояння Українським військом російській агресії та досвід підготовки фахівців для військових формувань України за досвідом проведення антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил на території Донецької та Луганської областей.

Збірник матеріалів конференції стане у нагоді науковцям, викладачам, студентам, курсантам і офіцерам, всім, хто цікавиться вітчизняною військовою історією.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

СИРОТЕНКО Анатолій Миколайович	начальник Національного університету оборони України імені Івана Черняховського, доктор військових наук, генерал-лейтенант
ЩИПАНСЬКИЙ Павло Володимирович	заступник начальника Національного університету оборони України імені Івана Черняховського з наукової роботи, кандидат військових наук, професор, генерал-майор
СМОЛІЙ Валерій Андрійович	директор Інституту історії України НАН України, доктор історичних наук, академік НАН України, залужений діяч науки і техніки України
ЛИСЕНКО Олександр Євгенович	завідувач відділу історії України періоду Другої світової війни Інституту історії України НАН України, доктор історичних наук, професор
ТРОФИМЛЮК Олександр Миколайович	ректор Київської православної богословської академії, доктор наук із богослів'я, професор, протоієрей
КОВАЛЬЧУК Іван Петрович	генеральний директор Національного музею історії України у Другій світовій війні. Меморіального комплексу, заслужений працівник культури України
СОСНОВСЬКА Тетяна Вікторівна	генеральний директор Національного музею історії України, заслужений працівник культури України
ІЛЬЄНКО Андрій Борисович	директор Національного військово-історичного музею України
РИКОВ Олександр Олександрович	директор Державного музею авіації України імені О.К. Антонова
СЕГЕДА Сергій Павлович	начальник науково-дослідного центру воєнної історії Національного університету оборони України імені Івана Черняховського, доктор історичних наук, доцент, полковник

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО ДО ГОСТЕЙ ТА УЧАСНИКІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

<i>Начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України генерал-лейтенанта Хомчака Р.Б.</i>	10
<i>Директора Інституту історії України НАН України Смолія В.А.</i>	10
<i>Начальника Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського генерал-лейтенанта Сиротенка А.М.</i>	11

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

<i>Гуржій О.І., Лисенко О.Є. Сучасні воєнно-історичні студії науковців Національної академії наук України: здобутки, тенденції та перспективи</i>	12
<i>Сегеда С.П., Щипанський П.В. Розвиток воєнно-історичної науки у секторі безпеки та оборони України в умовах протистояння агресії Російської Федерації</i>	15

СЕКЦІЯ 1. ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ В ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ (АНТИТЕРОРИСТИЧНІЙ ОПЕРАЦІЇ)

<i>Баркатов І.В., Фарафонов В.С., Тюрін В.О., Гончарук С.С. Методика застосування 3D технологій у процесі after action review бойових епізодів операції Об'єднаних сил</i>	19
<i>Бідний В.А. Роль та місце воєнно-історичної роботи у протидії фальсифікаціям воєнної історії України та маніпуляції історичною свідомістю</i>	19
<i>Бойчук Б.М., Нікорич В.Ю. Зміни системи зв'язку в тактичній ланці управління ЗС України за досвідом антитерористичної операції у 2014 році</i>	20
<i>Бондаренко А.О. Військова агресія РФ: війна в Грузії 2008 р., анексія Криму та бойові дії на Донбасі 2014 р.</i>	21
<i>Бураков Ю.В. Аспекти впливу на інформаційне середовище антиукраїнської пропагандистської політики РФ у зв'язку з проведенням бойової операції російських військ у Сирії</i>	22
<i>Ващенко І.В., Бабак С.А. Гібридна війна як нова форма сучасних збройних конфліктів</i>	22
<i>Громико А.М. Напрями підвищення ефективності захисту від високоточної зброї противника за досвідом АТО та ООС</i>	23
<i>Громов О.О., Тягун О.Д. Досвід застосування підрозділів Високомобільних десантних військ Збройних Сил України під час ведення рейдових дій у ході проведення АТО в 2014 році</i>	24
<i>Дихановський В.М. Досвід відбиття російської агресії для реформування Збройних Сил України</i>	24
<i>Іваненко С.М. Інформаційний тиск російських ЗМІ на свідомість громадян Сходу України як складник гібридної війни</i>	25
<i>Йосифчук М.Я., Йосифчук М.Я., Красота І.В. Основні проблеми інформаційної війни та впливу супротивника в сучасних умовах України</i>	26
<i>Кидонь В.І. Тематика Другої світової війни в масмедіа на окупованій території Донбасу</i>	27
<i>Кокойко А.В. Досвід застосування Сил спеціальних операцій Збройних Сил України в ході ведення антитерористичної операції</i>	27
<i>Корецький А.А. Створення і діяльність у 2014–2015 рр. Спільного центру з контролю та координації питань припинення вогню і стабілізації лінії розмежування сторін як реалізація Мінських домовленостей</i>	28
<i>Кравченко Р.М. Реформування Служби безпеки України та перспективи створення військової поліції України</i>	29
<i>Красота І.В. Трансформація основних завдань інженерного забезпечення ЗС України (1992–2019)</i>	30
<i>Мартинюк А.В. Особливості оборонного бою в лісоступах за досвідом застосування сил безпеки та оборони в операції Об'єднаних сил</i>	31
<i>Миронович А.В. Стратегічні комунікації сектору безпеки країн-членів НАТО: екстраполяція досвіду організації зв'язків з громадськістю в інтересах АТО (ООС)</i>	32
<i>Олійник В.В. Ведення рейдових дій військовими формуваннями Збройних Сил України в 2014 році</i>	33
<i>Проховник П.М. Архівні документи як джерело вивчення історії АТО та ООС</i>	34
<i>Руснак О.В. Удосконалення правових механізмів контррозвідального режиму в Україні</i>	34
<i>Смола Р.М., Іващенко В.В. Пересування малого підрозділу в умовах міської забудови при можливому вогневому контакті: за досвідом АТО/ООС</i>	35
<i>Солошенко Н.В. Участь інженерних військ в операції Об'єднаних сил</i>	36
<i>Стадник А.В., Голоколог В.О. Інформаційна війна проти України, способи її ведення</i>	37
<i>Стасюк Ю.М. Квазідержави на пострадянському просторі як основа гібридної війни</i>	38
<i>Сунгурова С.Р. Використання соціальних мереж у здійсненні інформаційно-психологічних впливів під час проведення операції Об'єднаних сил</i>	39

**СЕКЦІЯ 5. ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
ДЛЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ**

<i>Автушенко О.С.</i> Індивідуальний підхід як головний чинник у військово-му вихованні.....	139
<i>Баишкатов Є.Г., Фалько С.А.</i> Воєнно-історичні дисципліни у вищих військових навчальних закладах України: проблеми та перспективи викладання.....	140
<i>Бондаренко Н.А.</i> Питання моралі у війні.....	140
<i>Власенко І.В.</i> Інженерна підготовка у службово-бойовій діяльності Національної поліції.....	141
<i>Власенко І.В., Коваленко І.М.</i> Покращення боєготовності поліцейських при виконанні службово-бойових завдань.....	142
<i>Власенко І.В., Цирін Д.О.</i> Аналіз використання засобів індивідуального захисту органів дихання в Національній поліції.....	143
<i>Думенко М.П.</i> Історичні паралелі проведення дострокових випусків у військових навчальних закладах в особливий період (1941–1943, 2014–2016).....	143
<i>Завадський В.М., Кузнєцова Н.В.</i> Питання виховної роботи у закладах довузівської військової підготовки України.....	145
<i>Замотаєва Н.В.</i> Гендерні аспекти військового лідерства.....	145
<i>Казан Е.М., Голубовська О.М.</i> Військово-медична освіта як важлива складова підготовки кваліфікованих кадрів для ЗС України.....	146
<i>Кобзар А.О.</i> Передумови створення структур морально-психологічного впливу у ЗС України.....	147
<i>Константинов В.В.</i> Військова кінологія в аспекті співробітництва Україна – НАТО.....	147
<i>Котелюх М.О., Вівчаренко Є.Г.</i> Зупинка великогабаритних транспортних засобів працівниками Національної поліції України.....	148
<i>Кривець Л.В.</i> Гендерна політика НАТО: історія та сучасність.....	149
<i>Крутов В.В.</i> Посттравматичний синдром: інноваційна система профілактики та лікування.....	150
<i>Куліда І.М.</i> Досвід України щодо соціальних гарантій учасникам війни, які втратили фізичне здоров'я: від медичної до соціальної моделі.....	151
<i>Марценківський В.Т.</i> Становлення системи підготовки офіцерів запасу.....	152
<i>Мітрофанова О.О.</i> Військовий вимір співробітництва України з Францією.....	153
<i>Нашивочников О.О.</i> Підготовка фахівців ВМС України в 1991–1994 роках.....	153
<i>Паламар М.І.</i> Підготовка фахівців для структур морально-психологічного забезпечення.....	154
<i>Пашкова О.О.</i> Заходи воєнно-історичної роботи у Збройних Силах України у контексті військово-патріотичного виховання курсантів ВВНЗ.....	155
<i>Полтавець Ю.С.</i> Досвід АТО (ООС) у навчальному процесі Національної академії сухопутних військ.....	156
<i>Приходько Ю.І.</i> Актуальні проблеми сучасного етапу розвитку системи військової освіти.....	157
<i>Приходько Ю.І.</i> Концептуальні засади підготовки військових фахівців з вищою освітою у навчальних закладах провідних країн світу.....	157
<i>Соколіна О.В.</i> Методи психологічної підготовки військовослужбовців ЗС України до бойової діяльності.....	158
<i>Сторожик І.В.</i> Історичний досвід та передумови створення Центрального науково-дослідного інституту озброєння та військової техніки Збройних Сил України.....	159
<i>Томчук О.А.</i> Соціоопитування курсантів – учасників АТО та ООС.....	160
<i>Харламов М.І.</i> Підготовка пожежних у військових частинах РСЧА у 1928–1930 роках.....	161
<i>Циркуленко А.М.</i> Історичний досвід ведення оборони в танкових боях під час Другої світової війни... ..	161
<i>Шатілов Є.В.</i> Концепція використання фізкультури для підготовки військових у 1920-х рр. в УСРР... ..	162
<i>Шевченко Т.В., Гурбач А.О.</i> Методика підготовки працівників Національної поліції до дій в екстремальних умовах.....	163
<i>Шелестак Л.Р.</i> Військові кафедри Львівського університету та Львівського політехнічного інституту у висвітленні студентської преси: порівняльний аспект (1944–1991).....	164
<i>Ясинська В.С.</i> Роль жінок в армії: світовий досвід і Україна.....	165

СЕКЦІЯ 6. АВІАЦІЯ УКРАЇНИ: ВОЄННО-ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

<i>Голда М.А.</i> Зародження на території України військової освіти льотчиків повітряного флоту на початку ХХ століття.....	166
<i>Демяненко В.Т., Демяненко К.В.</i> Вороновицький музей як центр виховання патріотизму серед відвідувачів.....	167
<i>Кабачинський М.І.</i> Авіація на охороні державного кордону: історичний аспект.....	167
<i>Корольов С.С.</i> До питання розвитку реактивної авіації під час Другої світової війни.....	168
<i>Лозинський А.Ф.</i> Військова авіація австро-угорської монархії: український вимір.....	169
<i>Потоцький О.О.</i> Еволюція застосування армійської авіації у воєнних конфліктах ХХ–ХХІ ст. з урахуванням історичного внеску українців.....	170

*Харламов М.І., к.і.н., доцент
Національний університет цивільного захисту
України, м. Харків*

ПІДГОТОВКА ПОЖЕЖНИХ У ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИНАХ РСЧА У 1928–1930 РОКАХ

З 1928 року в радянській армії тривали процеси розвитку справи боротьби з вогнем періоду НЕПу. При цьому виокремлюється новий комплекс проблематичних аспектів у сфері пожежної безпеки військових частин та об'єктів. В основному вони стосувалися сфери підготовки кваліфікованих спеціалістів по боротьбі з вогнем. Червоноармійці, які протягом проходження строкової служби ставали професійними вогнеборцями, звільнялися в запас, і не залишали при цьому достойну зміну армійських вогнеборців. Навчання пожежних часто велося тільки власними силами фахівців військових частин і тільки згідно з інструкціями, виданими різноманітними відомствами Робітничо-Селянської Червоної Армії.

У військових формуваннях на початку досліджуваного періоду активізуються процеси підвищення кваліфікації вогнеборців-військовослужбовців. Для цього у призовних комісіях виділяли спеціалістів вогнеборчої сфери та намагалися направляти останніх до частин РСЧА, у яких був дефіцит вогнеборчих кадрів. В анкетах призовника юнаки мали вказувати свою пожежну спеціальність та стаж роботи. Служба в військових частинах радянського союзу, в тому числі і на території УСРР, для пожежних розглядалася як своєрідний період професійного становлення. Після служби вони могли продовжувати службу у якості спеціалістів-вогнеборців у різних сферах народного господарства як України, так і інших республік СРСР.

Навчання справі боротьби з вогняною стихією у армії “робітників та селян” мало два періоди – зимовий та літній. Воно поєднувалося із загальним несенням військової служби. Між пожежними регулярно відбувалися змагання з пожежної справи. Кращі воїни отримували призи у вигляді книг та інших подарунків. Рядові військові пожежні під час несення служби могли досягти посади помічника брандмейстера пожежної команди військової частини. Серед них проводилися змагання, які проявлялися у кращому знанні пожежної справи, оволодінні вогнеборчою технікою та теоретичними знаннями. Після демобілізації червоноармійці, які були вогнеборцями, дуже цінувалися на ринку фахівців з пожежної справи як більш дисципліновані та досвідчені кадри.

Для ліпшої організації вогнеборчої справи на окремих об'єктах радянської армії найбільш кваліфікованих та здібних солдатів-вогнеборців могли залишати в частинах на понадстрокову службу навчати недосвідчених бійців молодших призовів. Їм часто надавали спеціальні пільги та платили більшу заробітну платню.

З 1928 до початку 1930-х років пожежна охорона на військових об'єктах тривала на основі договорів між військовим відомством та Наркоматом внутрішніх справ УСРР. Професійні пожежні у містах подекуди допомагали армійцям у випадку необхідності. Для навчання вогнеборців у військових частинах могли залучати цивільних спеціалістів зі справи боротьби з вогняною стихією. Червоноармійці, які були членами армійських пожежних дружин, іноді отримували можливість проходити так зване “стажування” у міських професійних пожежних командах, виїжджали на місця загорянь разом із міськими вогнеборцями. Комунальні професійні пожежодружини могли проводити спільні бойові навчання з військовими на армійських складах, аеродромах і інших подібних об'єктах. Але вже з 1931 року така практика була фактично припинена. Пожежна справа передавалася від Наркомату внутрішніх справ УСРР до Наркомату комунального господарства УСРР.

*Циркуленко А.М.
Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків*

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ВЕДЕННЯ ОБОРОНИ В ТАНКОВИХ БОЯХ ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Аналізуючи досвід фронтників оборони в танкових боях під час Другої світової війни, то найкращим способом ведення оборонного бою вони виділяють дії із засідок. Для засідки вони вибирали відповідну місцевість, де розташовувалися вогневі засоби піхоти (протитанкові знаряддя, кулемети, стрілки), і в їх (піхотні) бойові порядки укріплювали танкові засідки. Засідку ставили по 2–3 танки, розташовуючи їх у межах зорового і вогневого зв'язку однієї засідки від іншої.